

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Homiliarius (Lectionarius) - Cod. Aug. perg. 16

[S.l.], [11. Jh.]

Beatus Gregorius papa: Homilie zu der Evangelienlesung

[urn:nbn:de:bsz:31-6697](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-6697)

In illo temp. **Q**uod dixit ihc disci-
pulis suis. Hoc est praeceptum
meum ut diligatis inuicem. si-
cut dilexi uos. et reliqua.

OMNIA BENE-
DICTIO-
LECTIO-
NE.

VM

CUNCTA SACRA ELOQUIA
dominici plena sint praeceptis.
quid est quod de dilectione.
quasi de singulari mandato
dn̄s dicit. Hoc est praeceptum
meum ut diligatis inuicem.
nisi quia omne mandatum de
sola dilectione est. Et omnia
unum praeceptum sunt. quia
quicquid praecipitur. in sola
caritate solidatur. Ut enim
multi arboris rami ex una radi-
ce prodeunt. sic multae uirtu-
tes ex una caritate generantur.

Nec habet aliquid uiriditatis
ramus boni operis. si non ma-
net in radice caritatis. Pre-
cepta ergo dominica. et mul-
ta sunt et unum. Multa
per diuersitatem operis. unum
in radice dilectionis. Quali-
ter autem ista dilectio sit te-
nenda. ipse insinuat qui in
plerisque scripturae suae sen-
tentis. et amicos iubet diligi
in se. et inimicos diligere pro-
pter se. Ille enim ueraciter
caritatem habet. qui et ami-
cum diligit in dō. et inimicum
diligit propter dñm. Nam sunt
nonnulli qui diligunt proximos.
sed per affectum cognationis
et carnis. Quibus tamen in hac
dilectione sacra eloquia non
contra dicunt. Sed aliud est
quod sponte impenditur natu-
rae. aliud quod praeceptis do-
minicis ex caritate debetur.

oboedientiae. Hi nimirum &
proximum diligunt. et tam
illa sublimia dilectionis prae-
mia non affecuntur. quia amo-
rem suum non spiritaliter. sed
carnaliter impendunt. Pro-
inde cum dñs diceret. hoc est
mandatum meum ut diliga-
tis inuicem. protinus addidit.
sicut dilexi uos. Ac si aperte
dicat. ad hoc amate. ad quod
amaui uos. Qua in re fr̄ km̄
sollertiter intuendum est. quod
antiquus hostis dum mentem
nr̄am ad rerum temporalium
dilectionem trahit. Infirmio-
rem contra nos proximum ex-
citāt. qui ea ipsa quae diligi-
mus. auferre moliatur. Nec
curat antiquus hostis haec fa-
ciens. ut terrena tollat. sed ut
caritatem in nobis feriat.
Nam in odio repente exardesci-
mus. et dum foris inuicti esse

cupimus. intus grauius ferimur.
Dum parua foris defendimus.
intus amittimus maxima. Quia
dum rem diligimus temporale.
ueram amittimus dilectionem.
Omnis quippe qui ira tollit. ini-
micus est. Sed si odio habere
coeperimus inimicum. intus
est quod perdimus. Cum er-
go aliquid exterius a proximo
patimur. contra occultum
raptorem interius uigilemus.
Qui nunquam melius uincitur.
nisi cum raptor exterior amat.
Una quippe et summa est proba-
tio caritatis. si et ipse diligitur
qui aduersatur. Hinc est quod
ipsa ueritas et crucis patibu-
lum sustinet. et tamen ipsis
suis persecutoribus affectum
dilectionis impendit dicens.
Pater ignosce illis. quia nesci-
unt quid faciunt. Quid ergo
mirum si inimicos diligant

discipuli dum uiuunt. quando
 et tunc inimicos diligit magi-
 ster cum occiditur. Cuius di-
 lectionis summam exprimit
 cum subiungit. Maiorem
 hac dilectionem nemo habet
 ut animam suam ponat quis
 pro amicis suis. Mori etiam
 pro inimicis dominus uenerat. et ta-
 men positurum se animam pro
 amicis dicebat. Ut profecto
 nobis ostenderet. quia cum di-
 ligendo lucrum facere de inimi-
 cis possumus. etiam ipsi amici
 sunt qui persecuntur. Sed ecce
 nos usque ad mortem nemo per-
 sequitur. unde ergo probare
 possumus an diligamus inimi-
 cos. Sed est quod in pace sancte
 ecclesiae fieri debeat. unde cla-
 rescat si persecutionis tempo-
 re mori pro dilectione ualea-
 mus. Certe isdem iohannes
 dicit. Qui habuerit substantiam

mundi et uiderit fratrem
 suum necesse habere. et clau-
 serit uiscera sua ab eo. quomo-
 do caritas dei manet in eo.
 Hinc etiam iohannes baptista
 ait. Qui habet duas tunicas
 det non habenti. Qui ergo
 tranquillitatis tempore non
 dat pro deo tunicam suam. quan-
 do in persecutione daturus est
 animam suam. Uirtus ergo
 caritatis ut inuicta sit in per-
 turbatione. nutriatur per mi-
 sericordiam in tranquillitate.
 Quatenus omnipotens deo pri-
 mum discat sua impendere.
 postmodum se. Sequitur
 Vos amici mei estis. O quanta est
 misericordia conditoris nostri.
 serui digni non fuimus. et ami-
 ci uocamur. Quanta est digni-
 tas hominum esse amicos dei.
 Sed audistis gloriam dignitatis
 audite et laborem certaminis.

Si feceritis quae ego praecipio
uobis. Amici mei estis. si ea
quae praecipio facitis. Ac si
aperte dicat. Gaudetis de
culmine. pensate quibus labo-
ribus uenitur ad culmen.
Certe dum filii zebedei interue-
niente matre quaererent ut
unus ad dextris dei. et alius a fini-
stris sedere debuissent. audie-
runt. potestis bibere calicem
quem ego bibiturus sum.
Jam locum celsitudinis quae-
rebant. ad uiam illos ueritas
reuocat. per quam ad celsitu-
dinem uenirent. Ac si dicatur.
Jam uos locus delectat celsitu-
dinis. sed prius uia exerceat
laboris. Per calicem pertin-
gitur ad maiestatem. si mens
ura appetit quod demulcet.
prius bibite quod dolet.
Sic sic per amarum poculum
confectionis. peruenitur ad

gaudium salutis. Jam non dica-
uos seruos. quia seruus nescit
quid faciat dominus eius.
Uos autem dixi amicos. quia om-
nia quaecumque audiui a patre
meo. nota feci uobis. Quae
sunt omnia quae audiuit a pa-
tre suo. quae nota fieri uolu-
it seruis suis. ut eos efficeret
amicos suos. nisi gaudia inter-
nae caritatis. nisi illa festa su-
pernae patriae. quae nostris cot-
tidie mentibus per aspiratio-
nem sui amoris imprimit.
Quoniam enim audita super cae-
lestia amamus. amata iam no-
uimus. quia amor ipse noticia
est. Omnia ergo eis nota fe-
cerat. qui a terrenis desideriis
immutati. amoris summi fa-
cibus ardebant. Istos uero
amicos dei aspexerat prophae-
ta cum dicebat. Mibi autem
nimis honorati sunt amici tui

dī. Amicus enim quasi animi
 custos uocatur. Quia igitur
 psalmista prospexit electos dī
 amundi huius amore se para-
 tos custodire in mandatis ce-
 lestibus uoluntatem dī. mi-
 ratus est amicos dī dicens.
 Mibi autem nimis honorifica-
 ti sunt amici tui dī. Et tam-
 quam si ab eo protinus causas
 honoris tanti nobis insinuari
 quaereremus ilico adiunxit.
 Nimis confortatus est principat'
 eorū. Ecce electi dī carnem
 domant. spm̄ roborant. demo-
 nib. imperant. iustitib. co-
 ruscant. presentia despiciunt.
 & aeternā patriam cū uoce et mo-
 rib. predicant. eam etiam
 moriendo diligunt. atq. ad
 illā p̄tormenta pertingunt.
 Occidi possunt. & flecti nequeunt.
 Nimis ergo confortatus ē prin-
 cipat' eorū. In ista ipsa passio-

ne qua ceciderunt in morte carnis
 uidete quantū fuerit culm̄ men-
 tis. Unde hoc. nisi quia confor-
 tat' ē principat' eorū. Sed sic
 magni forsitan paucis. sub-
 iunx̄. Di numerabo eos & sup
 harenam multiplicabuntur.
Totū mundū fr̄s aspiciite. marty-
 rib. plenus ē. iam pene tot qui
 uideam' non sum'. quos uerita-
 tis testes habem'. Dō ergo nu-
 merabiles. nobis sup harenā
 multiplicati sunt. quia quanti
 sint. a nobis comprehendere non
 possum'. Sed quisquis ad hanc
 puenit dignitatē ut amicus uo-
 cetur dī. sese in se conspiciat.
 dona autē que percipit sup se.
 Nihil suis meritis tribuat. ne ad
 inimicitias erūpat. Unde & sub-
 dit. Non uos me elegistis. sed
 ego elegi uos. & posui uos ut eatis
 & fructū afferatis. Posui ad
 grām. plantaui ut eatis uolendo

fructū afferatis operando.
Et si enim uolendo dixi. quia uel
le aliquid facere. lā mente ire ē.
Qualē uero fructum afferre de
beant subdit. Et fructus ur
maneat. Omne qđ secundum
praesens saeculum laboramus.
uix usq. ad mortem sufficit.
Mors namq. interueniens. fru
ctū nr̄i laboris abscedit. qđ
uero p̄ aeterna uita agitur.
et iā post mortem seruat. &
tunc apparere incipit. cum la
borū carnaliū fructus coepe
rit non uideri. Ibi ergo illa
retributio inchoat. ubi ista
terminatur. Quisquis igitur
lam aeterna cognouit. apud
eius animum temporales fruct²
uilescant. Tales fructus opere
mur qui maneat. tales fruct²
operemur. qui cū mors cuncta
interimat. ipsi ex ordiū a mor
te sumant. Nam quod a morte

incipiat fructus dī. testatur
propheta quid dicit. Cū de
derit dilectis suis somnū haec
est hereditas dñi. Omnis qui
dormit in morte. perdit here
ditatem. Sed cum dederit di
lectis suis somnium. haec est
hereditas dñi. Quia electi dī
postquā peruenerint ad mor
tem. tunc inueniunt heredi
tatem. Sequit̄. Ut quodcūq.
petieritis patrem in nomine
meo det uobis. Ecce hic di
cit. quodcūq. petieritis patre
in nomine meo det uobis.
Rursum alibi per eundem euan
gelistam dicit. si quid petieri
tis patrem in nomine meo da
bit uobis. Usque modo non
petistis quicquam in nomine
meo. si omne quod petimus
in nomine filii dat nobis pater.
quid est quod paulus ter dñm
rogauit. et exaudiri non me

ruit. sed dictum est illi. suffi-
 cit tibi gratia mea. Nam uir-
 tus in infirmitate perficitur.
 Numquid ille tam egregius pre-
 dicator in filii nomine non pe-
 tit. Quare autem non accepit
 quod petit. Quomodo ergo
 uerum est quia quicquid peti-
 erim in nomine filii dat nobis.
 si auferri a se angelum satanae
 petit apostolus in nomine fi-
 lii. et tamen quod petit non
 accepit. Sed quia nomen filii
 hic est. hic autem saluator uel
 &ia salutaris dicitur. Ille ergo
 in nomine saluatoris petit
 qui illud petit quod ad uera
 salutem pertinet. Nam si id quod
 non expediat petitur. non in
 nomine ihu petit pater. Unde
 et eisdem ap[osto]lis adhuc infirman-
 tib[us]. d[omi]n[us] dicit. Usq[ue] modo n[on]
 petistis quicquid in nomine
 meo. Ac si aperte diceretur

Non petistis in nomine saluato-
 ris quinescit[is] quaerere aeter-
 nam salutem. Hinc est quod
 et paulus non exauditur. quia
 si liberaretur a temptatione. ei
 non p[er]derat ad salutem. Ecce
 uidemus fr[at]r[um] km[en]i. qua[m] multi
 ad sollemnitatem martyris
 conuenistis. genua flectitis.
 pectus tunditis. uoces oratio-
 nis et confessionis emittitis.
 facie lacrimis rigatis. sed pen-
 sate queso petitiones u[est]ras. ui-
 dete si in nomine ihu petitis. id
 est si gaudia salutis &ne postula-
 tis. In domo enim ihu. ihu[m] non
 queritis. si in aeternitatis tem-
 plo in postum p[er] temporalib[us].
 oratis. Ecce alius in oratione
 quaerit uxorem. alius petit
 uillam. alius postulat uestem.
 alius dari sibi deprecatur alimen-
 tum. Et quidem cum haec desunt
 ab omnipotente do[mi]no petenda sunt.

Sed meminisse continue debem^{us}
quod ex mandato eiusdem nri
redemptoris accipimus. Quae
rite primum regnum di et lu
ficiameius. et haec omnia adici
entur uobis. Et haec itaq. ab
ihu petere non est errare. si
tamen non nimie petantur.
Sed adhuc quod est grauius.
alius postulat mortem inimi
ci. euq. que gladio non po
test. persequitur oratione.
Et uiuit adhuc qui maledicit
et tam is qui maledicit. iam
de morte illius reus tenetur.
Iubet aut ds ut diligat inimi
cus. et tamen rogatur ds. ut
occidat inimicum. Quisquis
itaq. sic orat. In ipsis suis pre
cibus contra conditore pug
nat. Unde et subiudae specie
dicit. Fiat oratio eius in pec
catum. Oratio quippe in pec
cato est. illa petere que phib&

ipse qui petitur. Hinc ueritas
dicit. Cum stabitis ad orandu.
remittite siquid habetis in cor
dibus uris. Quam uirtutem
remissionis apercius ostendi
mus. si unu testimonium testa
menti ueteris proferamus.
Certe cum iudaea conditoris
sui iusticiam culpis exigentib.
offendisset. ppha&a suu ab
oratione dns phibens dicit.
Non assumas laudem & oratione
peis. si moyses & samuhel stete
runt corame. Non est anima
mea ad populu istu. Quid est
quod intermissis relictisq. tot
patrib. solo moyses & samuhel
ad mediu deducunt. quoru mira
optinendi uirtus ostenditur.
ou ipsi posse intercedere dicunt.
Ac si a peste dns dicat. Nec illos
audio quos ppt magnu petiti
onis suae meritum minime con
tempno. Quid ergo est quod

moyses et samuhel ceteris pa-
tribus in postulatione prae-
feruntur. nisi quod hi duo tan-
tum modo. in cuncta testamen-
ti ueteris serie etiam pro inimi-
cis suis leguntur exorasse.
Unus a populo lapidibus impe-
titur. et tamen pro lapidatore
suo dnm deprecatur. Alter
ex principatu deicitur. et ta-
men petitus ut exoraret fate-
tur dicens. Absit a me hoc
peccatum in dno. quominus
cessem orare pro uobis. Si
moyses et samuhel steterint
coram me. non est anima mea
ad populum istum. Ac si aper-
te dicat. Nec illos modo pro
amicis audio. quos magnae
uirtutis merito. orare etiam
pro inimicis scio. Uirtus ergo
uerae orationis est celsitudo
caritatis. Et tunc quisq. qd
recte petit adipiscitur. cum

eius animus in petitione nec ini-
mici odio fuscatur. Sed ple-
rumq. reluctantem animum
uincimus. ut etiam pro ini-
micis oremus. Fundit os pro
aduersarius precem. sed utina
cor teneat amorem. Nam
saepe et orationem inimicis
nr̄is impendimus. sed hanc ex
praeceptione potius fundim⁹
quam ex caritate. Nam et ui-
tam inimicorum petimus. &
tamen ne exaudiamur timem⁹.
Sed quia internus iudex men-
tem potius quam uerba con-
siderat. pro inimico nihil po-
stulat. qui pro eo ex caritate
non orat. Sed ecce inimicus
grauiter deliquit. damna in-
tulit. iuuantes laesit. aman-
tes persecutus est. retinenda
haec essent. si remittenda no-
bis delicta non essent. Aduo-
catus et enim nr̄ precem nobis

in causa nra composuit. et ipse
eiusdem causae iudex est. qui
ad uocatus. Preci autem qua
composuit. conditionem inse-
ruit. dicens. Dimitte nobis
debita nra sicut et nos dimitti-
mus debitoribus nris. Quia
ergo ipse iudex uenit qui ad
uocatus extitit. ipse precem
exaudit qui fecit. Aut ergo
non facientes dicimus. dimit-
te nobis debita nra sicut et nos
dimittimus debitoribus nris.
et nos met ipsos hoc dicendo
amplius ligamus. aut fortas-
se hanc conditionem in orati-
one intermittimus. et aduo-
catus nr precem quam com-
posuit non recognoscit. atq.
apud se protinus dicit. Scio
quod monui. non est ipsa ora-
tio quam feci. Quid ergo no-
bis agendum est frs. nisi ut ue-
rae caritatis affectum impen-

damus fratribus. nulla in cor-
de malicia maneat. Conside-
ret omps ds erga proximum
caritatem nram. ut nris im-
pendat iniquitatib. pietate
suam. Memento te quod mo-
nemur. dimitte et dimittet
uobis. Ecce et debetur nobis.
& debemus. Dimittamus ergo
quod debetur nobis. ut dimit-
tatur quod debetur a nobis.
Sed ad haec mens renititur. et
uult implere quod audit. &
tamen reluctatur. Ad marty-
ris tumbam consistimus. qui
ad caeleste regnum ex qua mor-
te peruenit semus. Nos si
pro xpo corpus non ponimus
saltem animum uincamus.
Placatur ds isto sacrificio. app-
bat in iudicio pietatis suae.
uictoriam pacis nrae. Certa-
men nri cordis aspicit. et qui
post uincens remunerat.

nunc decertantes iuuat. Per
ihm xpm dnm nrm. qui uiuit
et regnat ds in unitate sps sci
per omnia scula saeculorum am

**INNATALE UNI
US SACERDOTIS.**

LEC. SCI. EU. SEC. MATH.

In illo temp. **D**ixit ihc di
scipulis suis. Homo quidam
peregre proficiscens uocauit
seruos suos. et tradidit illis
bona sua. Et reliqua.

**L O M E L I A
B E A T I G R E G O
R I I P A P A E D E F A D E
L E C T I O**

SCI EUANGELII FRIS HOMI
sollicite considerare nos am
monet. ne nos qui plus ceteris
in hoc mundo accepisse ali
quid cernimus. Ab auctore
mundi grauius inde iudice

mur. Cum enim augetur
dona. rationes etiam crescunt
donorum. Tanto ergo esse hu
milior atq. ad seruiendum pro
mptior quisq. debet ex munere
quanto se obligatiorem esse
conspicit. In reddenda ratione.
Ecce homo qui peregre profici
scitur. seruos suos uocat. eisq.
ad negotium talenta parititur.
Post multum uero temporis
positurus rationem reuertitur.
bene operantes pro apportato
lucro remunerat. seruum ue
ro ab bono opere torpentem
damnat. Quis itaq. iste ho
mo est qui peregre proficisci
tur. nisi redemptor nr qui in
ea carne quam assumpserat
Abiit in caelum. Carnis & iam
locus proprie terra est. que
quasi ad peregrina ducitur
dum per redemptorem nrm
in caelo collocatur. Sed ho